

середовища та інвестиційного клімату, результативність економічної політики місцевої влади, стан інфраструктури, рівень життя населення, комфортність життєвого середовища, конкурентні переваги та параметри конкурентоздатності муніципального утворення.

Моніторинг соціально-економічного стану муніципального утворення та його інвестиційної привабливості передбачає оцінку низки показників, які об'єднують наступні групи:

1) показники стану ринку праці: чисельність населення в працездатному віці, освітній рівень, рівень зайнятості в приватному та державному секторі, попит на робочу силу, характеристики безробіття, масштаби неповної зайнятості, кількість підприємців з числа колишніх безробітних;

2) показники інституційно-фінансового середовища та інвестиційного клімату: бюджетна самостійність муніципального утворення, частка збиткових підприємств, стан банківської інфраструктури, наявність міжнародних кредитних ліній, структура інвестицій, характеристика цільових програм та проектів;

3) показники рівня життя населення: природній приріст та динаміка чисельності населення, міграційні процеси, відношення середньодушових доходів та прожиткового мінімуму, купівельна спроможність, середня тривалість життя, рівень захворюваності новонароджених її динаміка за останні роки, рівень загальної захворюваності дітей, динаміка індексу споживчих цін, індекс розвитку людського потенціалу, послуги, що надаються;

4) показники економічного потенціалу муніципального утворення та його використання: обсяг валового продукту, виробленого в муніципальному утворенні, обсяг та динаміка промислового виробництва, частка експорту муніципального утворення, забезпеченість власними ресурсами, виробнича спеціалізація муніципального утворення й поточний фінансовий стан підприємств;

5) показники соціального становища: соціальний склад населення, рівень безробіття, інтенсивність страйкового руху, навантаження на працездатне населення;

6) показники економічної політики органів місцевого самоврядування: стан ділового клімату, ступінь регулювання цін на товари та послуги, рішення та дії з точки зору реалізації рівних прав і можливостей усіх груп господарюючих суб'єктів, кількість оголошених тендерів на муніципальні проекти та програми.

Загалом при проведенні моніторингу використовується два блоки інформації, які за джерелом надходження можна представити наступним чином: 1) внутрішня (соціально-економічний паспорт муніципального утворення, звітність підконтрольних організацій, муніципальні бази даних, опитування громадської думки); 2) зовнішня (місцевий web-сайт, періодичні видання, довідники, інформація, що поступає від органів державної виконавчої влади). Використання внутрішніх і зовнішніх джерел інформації відповідає функціонуванню муніципального утворення як відкритої системи.

В Україні поки що не сформовано єдиної методики моніторингу соціально-економічного стану територіальних спільнот базового рівня, проте Постановою Кабінету Міністрів України № 263 від 06.04.2005р. «Про запровадження моніторингу результатів діяльності Кабінету Міністрів України та Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій» запроваджено комплексну методику моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів. Враховуючи, що показники регіонального розвитку є кумулятивними величинами, сформованими на основі показників розвитку первинних адміністративно-територіальних одиниць, що входять до їх складу, дану методику можна поширити на муніципальні утворення.

Віталій ВОЛОШЕНКО

Національна академія державного управління при Президентові України, м. Київ

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасний етап розвитку туристично-рекреаційної галузі в Україні характеризується постійними динамічними змінами, в тому числі і в правовому полі, що призводить до того, що ряд

положень із законодавства не відповідає вимогам туристичної галузі і потребує вдосконалення та уточнення окремих правових норм і положень. Перспективність туристичної діяльності сьогодні не викликає сумнівів. В Україні туризм проголошено пріоритетною галуззю, розроблено чимало програм його розвитку. Проте, для використання повною мірою багатого туристичного потенціалу України, необхідно на державному рівні запровадити дієвий механізм реалізації комплексної програми розвитку туризму задля підвищення туристичної привабливості регіонів.

У Законі України "Про туризм" [1] визначені основні напрямки, форми та методи державної політики в галузі туризму, головні принципи та правила туристичної діяльності. Закон дозволяє перейти від соціально-небезпечного хаотичного стану справ у туристичній сфері до впорядкованої та врегульованої правом системи відносин суб'єктів підприємництва, туристів, держави та її органів. Формування дієздатної і ефективної публічної влади в Україні обумовлює перерозподіл завдань, повноважень та ресурсів на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Йдеться, насамперед, про передачу більш широкого кола завдань, повноважень та ресурсів (фінансових і матеріальних) від держави до органів місцевого самоврядування відповідно до принципів Європейської Хартії місцевого самоврядування. Нові зовнішні та внутрішні виклики, які постають перед нашою державою, вимагають, зокрема, вироблення модерної державної регіональної політики. [2]

Органам державного управління для подальшого розвитку туристично-рекреаційної галузі в регіоні потрібно спрямувати роботу на створення розгалуженої інфраструктури туризму, яка б задовольняла всі потреби осіб, що подорожують та більш активно дбати про створення умов для якісної підготовки і стажування кадрів для туризму, сприяти розвитку сільського зеленого туризму, співпраці відділів культури із туристичними закладами щодо проведення культурних заходів - проведенням сертифікації готелів, організації співпраці між різними секторами туристичного продукту, покращенню рівня інфраструктури в регіоні, сприяти реалізації проектів щодо створення та діяльності туристично-інформаційних центрів у всіх районах області, насамперед, розвитку популярних і перспективних зимових видів спорту і відпочинку в Криму. Ефективну державну політику дозволить проводити запозичення зарубіжного досвіду у сфері управління та розвитку туристично-рекреаційного комплексу. Така політика має загальнонаціональний характер і є стратегічно важливою для подальшого прискореного соціального та економічного розвитку Кримського регіону та всієї країни загалом, її входження у світове і європейське співтовариство, зокрема.

Таким чином, розвиток туризму на регіональному рівні зумовлений наявними у регіоні туристичними ресурсами, інфраструктурою, екологічним станом території, розвитком економіки, фінансовими спроможностями та загальним іміджем. Для підвищення привабливості території необхідно переглянути державну програму розвитку туристичної індустрії в Україні. Ця програма повинна передбачати підтримку діяльності органів місцевого самоврядування із систематизації природних ресурсів, історико-культурних пам'яток, складання кадастрів та каталогів цих ресурсів, визначення місць їхньої концентрації та ранжування території України за насиченістю та значущістю цих ресурсів для розвитку туристичної галузі. Формування програм розвитку туризму на регіональному рівні як складової цільової системи прогнозування та розроблення програм соціально-економічного розвитку держави значною мірою залежить як від загального спрямування розвитку економіки, так і від конкретних способів його забезпечення, враховуючи міжгалузеві зв'язки туристичної індустрії та зв'язки з різними аспектами функціонування суспільства. Інструментами державного регулювання є антимонопольне та податкове законодавство, створення рівних умов для усіх суб'єктів господарювання (загальний порядок реєстрації підприємств) чи прискореного розвитку – для пріоритетних галузей економіки, таких, як туризм (створення спеціальних економічних зон та спеціальних режимів інвестування).

Отже, державний механізм регіонального управління в туристичній сфері повинен розглядатися як виважена система прийомів, важелів та методів впливу державних органів влади на діяльність усіх суб'єктів туристичного ринку, а також способів їх практичного застосування за тієї чи іншої ситуації, якою обумовлюються цілі та завдання розвитку галузі в сучасних умовах [3, с.137].

Література

1. Закон України «Про туризм». Режим доступу: [//http://zakon1.rada.gov.ua](http://zakon1.rada.gov.ua).
2. Постанова Кабінету Міністрів України № 707 від 29 червня 2011 року "Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку в Україні спортивної та туристичної інфраструктури у 2011-2022 роках". Режим доступу: [//http://zakon1.rada.gov.ua](http://zakon1.rada.gov.ua).
3. Пуцунтейло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, – 2007. – 300 с.

Вікторія ВОРОБІЙОВА

Донецький національний університет

РОЗВИТОК СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ЯК УМОВА РЕГУЛЮВАННЯ ВІДТВОРЕННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

В умовах недостатньої соціальної захищеності населення України з боку держави, низької заробітної платні, недосконалого правового захисту інтересів фізичних осіб страхування життя є однією з галузей, що найдинамічніше розвиваються, на страховому ринку, від активізації якої залежить відтворення чисельності населення України. На сьогоднішній день основними чинниками, стримуючими розвиток страхування життя в Україні є: політична і економічна нестабільність в державі, що зменшує інтерес громадян до довгострокових фінансових вкладень; відсутність соціального прошарку суспільства, який має середній рівень доходу; зниження інтересу населення до заощаджень через обмеженість їх доходів і недовіри до фінансових інститутів; демографічна ситуація, що характеризується зниженням чисельності населення, зростанням смертності і скороченням народжуваності.

Державна політика розвитку ринку страхування життя в Україні базується на зміцненні ринкових основ діяльності його учасників і використуванні переважно непрямих методів впливу на процеси, які відбуваються у сфері страхування, шляхом удосконалення нормативно-правової бази і упровадження міжнародних принципів і стандартів державного регулювання і нагляду.

Стратегічні задачі з підвищення конкурентоспроможності національних страхових компаній життя і страхових посередників повинні бути направлені на створення стабільного страхового ринку, здатного конкурувати в умовах глобалізації і забезпечувати Україні гідне місце на світовому ринку. При цьому важливим є створення умов для розширення спектру страхових послуг із страхування життя, сприяння концентрації ринку страхування життя [1].

Удосконалення системи правового забезпечення розвитку ринку страхування життя і державного регулювання і нагляду за діяльністю його учасників сприятиме створенню конкурентного середовища на страховому ринку і рівних умов для діяльності страховальників, який дасть можливість підвищити якість страхових послуг і понизити їх вартість. Одними з пріоритетних напрямів розвитку страхового ринку України є особисте страхування, довгострокове страхування життя, участь страховальників в системі недержавного пенсійного забезпечення і упровадження обов'язкового медичного страхування, яке сприятиме підвищенню ролі приватного сектору у виконанні соціальних програм і зменшенню витрат державного бюджету.

У зв'язку з цим держава повинна подавати підтримку розвитку соціально значущих видів страхування шляхом упровадження відповідної стимулюючої податкової політики, зменшення кількості обов'язкових видів страхування і посилення державного нагляду за їх упровадженням і здійсненням, удосконалення нормативно-правової бази щодо упровадження обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів [2].

Держава повинна забезпечити нормативно-правову базу регулювання і нагляду за діяльністю учасників страхового ринку з метою захисту інтересів споживачів страхових послуг з наступних напрямів: удосконалення системи ліцензування страхової діяльності, а також упровадження ліцензування перестраховочної діяльності; запобігання неплатоспроможності (банкрутству) страховиків; упровадження нових інформаційних технологій в управління страховою діяльністю; упровадження примусового нагляду за діяльністю страховиків, які входять до фінансових груп; удосконалення нормативно-правової бази регулювання і нагляду за формуванням і розміщенням